

Моделювання технологічних процесів

УДК 69.002.5:001.57

М.М. Забродський к.т.н., КНУБА

СИСТЕМНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПАРАМЕТРИЧНА ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОГО РОЗРАХУНКУ ВІБРАЦІЙНОГО ГРОХОТА З КРУГОВИМИ КОЛИВАННЯМИ

АНОТАЦІЯ. В статті представлена технологія системного моделювання методики проектного розрахунку вібраційного грохота з круговими коливаннями. Побудовано цільову функцію та проведено параметричну оптимізацію за енергетичним критерієм.

ABSTRACT. Paper is dedicated technology system simulation design calculation methods of vibrating screen with circular vibrations. Built objective function and conducted a parametric optimization of the energy criterion.

В сучасних умовах розвитку інформаційних технологій, інформаційні методи і моделі розповсюджуються у всіх галузях, зокрема варто їх впроваджувати в проектування машин для виробництва будівельних матеріалів. Інформаційні технології змушують глибше використовувати властиві їм уявлення на різних етапах створення машин. Універсальними засобами для вирішення подібних задач є технології системного моделювання і зокрема задачі створення системних моделей для основних типів машин для виробництва будівельних матеріалів [1].

Розділення системи машина-середовище на окремі елементи представляє собою декомпозицію у послідовну структуру. Такі уявлення при побудові системної моделі відтворюють більш зручну і складну форму декомпозиції. Ця форма з'являється з принципу сортування параметрів які характеризують машину за ознаками входу U , стану X , виходу Y (рис. 1).

Рисунок 1. Загальний вид системної моделі.

Таким чином системна модель складається з множин (U, X, Y) . І двох відображень перехідного $f: U \rightarrow X$ і вихідного $h: X \rightarrow Y$ [2,3,4]. У нашому випадку множина вхід являє собою набір параметрів які за технологічними вимогами відомі проектувальнику з

попереднього досвіду. Вектор $U(u_1, u_2, u_3)$ складається із трьох компонент: u_1 – продуктивність машини вона задається за технологічними вимогами і відома з характеристик машин прототипів, які вже існують і мають множину власних технічних характеристик. В окремих випадках параметр u_1 доповнюється геометричними характеристиками вихідного матеріалу виробу, шару суміші; u_2 – множина емпіричних експериментальних параметрів, яка потребує детального аналізу і узгодження, вона вміщує можливість вибору групи керованих параметрів, які використовуються в подальшому для параметричної оптимізації і створення оптимальних за енергетичними вимогами методик проектного розрахунку основних типів машин; u_3 – множина довідкових параметрів загально технічного вжитку, це щільність, в'язкість, коефіцієнти тертя, коефіцієнти корисної дії.

Перехідне відображення f складається із множини формул що перетворюють вхідні параметри у вихідні. В нашому випадку це здійснюється безпосередньо, тому вихідне відображення ідентичне і не впливає на структуру перетворення [5].

При проектуванні машини на етапі проектних розрахунків цікавляться як правило габаритами машини, її кінематичними і динамічними характеристиками і потужністю привода. Це вимагає щоб вихідний вектор $Y(y_1, y_2, y_3)$ вмщував ці характеристики: y_1 – геометричні параметри, y_2 – динамічні параметри, y_3 – потужність привода.

Використовуючи розроблену системну модель представимо методику проектного

$U(u_1, u_2, u_3, u_k)$ вхід	$X(x_1, x_2, x_3, x_n)$ стан	$Y(y_1, y_2, y_3)$ вихід
<p><u>Вхідні дані:</u> $Q, \text{м}^3/\text{год};$ $l_{\text{сп}}, \text{м};$ $\alpha, \text{град}.$</p> <p><u>Емпіричні дані:</u> $k_1 = (0,58 \dots 1,25);$ $k_2 = (0,63 \dots 1,37);$ $k_3 = (0,45 \dots 1,37);$ $m = (0,5 \dots 0,6);$ $k_{\text{вт}} = 1; (0,25 \dots 0,75);$ $\psi = 65 \text{ м/с}^2;$ $s = 2,8.$</p> <p><u>Керовані параметри:</u> $q = (12 \dots 82) \text{ м}^3/\text{м}^2 \cdot \text{год}$ $\lambda = (0,4 \dots 0,6).$</p> <p><u>Довідкові дані:</u> $n = 2, u = 1.$ $d_u = (0,05 \dots 0,08) \text{ м};$ $\mu = (0,001 \dots 0,005);$ $\eta = (0,8 \dots 0,9).$</p>	<p><u>Перетворення:</u> $l = p l_{\text{сп}};$</p> $B = \sqrt{\frac{Q}{2,5 q m k_1 k_2 k_3 k_{\text{вт}}}};$ $L = 2,5 B;$ $x = \frac{s^2 l \cos \alpha}{\psi};$ $\omega = \frac{s \sqrt{l} \cos \alpha}{x}$ $F = 70 \cdot \lambda \cdot B L n x \omega^2;$ $c = (1,98 B L h \gamma) \left(\frac{\omega}{4} \right)^2;$ $P_p = \frac{F \omega}{u \eta} \left(x + \mu \left(\frac{d_u}{2} \right) \right).$	<p><u>Основні проектні розміри:</u></p> $l, \text{ м};$ $B, \text{ м};$ $L, \text{ м}.$ <p><u>Рациональний режим роботи:</u> $x, \text{ м};$ $\omega, \text{ рад/с}.$</p> <p><u>Навантаження на конструкцію:</u> $F, \text{ Н};$ $c, \text{ Н/м}.$</p> <p><u>Потужність привода:</u> $P_p, \text{ кВт}.$</p>

Рисунок 2. Системна методика проектного розрахунку вібраційного грохота з круговими коливаннями.

розрахунку основних параметрів вібраційного грохота з круговими коливаннями у вигляді системи. Структура методики та її системний вигляд представлено на рис. 2.

За розробленою системною методикою були проведені розрахунки множини типорозмірів вібраційних грохотів з круговими коливаннями. В якості вхідних даних $(Q, l_{\text{сп}}, \alpha)$ задавалися значення, що відповідають паспортним даним вібраційних грохотів типу ГІЛ та ГІС. Результати розрахунків за системною методикою та порівняння з існуючими методиками представлені на графіках а - д рис. 3.

Побудова цільової функції для проведення параметричної оптимізації для окремо взятого типорозміру машини відбувається наступним чином.

Формуються списки параметрів і розрахункових залежностей:

$$Q, l_{\text{сп}}, \alpha, p, q, k_1, k_2, k_3, m, k_{\text{вт}}, \psi, s, n, \lambda, u, d_u, \mu, \eta;$$

$$l = l(p, l_{\text{сп}}); B = B(Q, q, m, k_1, k_2, k_3, k_{\text{вт}}); L = L(B); x = x(s, l, \alpha, \psi); \omega = \omega(s, l, \alpha, x);$$

$$F = F(\lambda, B, L, n, x, \omega); c = c(B, L, h, \gamma, \omega); ,$$

$$P_p = P_p(F, \omega, u, \eta, x, \mu, d_u); l, B, L, x, \omega, F, c, P_p.$$

Список параметрів сортується за ознаками системної моделі машини (U, X, Y) за даними аналізу існуючих методик розрахунку різних авторів [6 -10].

Формується вектор вхідних параметрів $U(u_1, u_2, u_3 \dots u_k)$, у нашому випадку $u_1 = (Q, l_{\text{сп}}, \alpha); u_2 = (p, k_1, k_2, k_3, m, k_{\text{вт}}, s); u_k = (q, \lambda), u_3 = (n, u, d_u, \mu, \eta).$

Формується стан $X = (x_1, x_2, x_3 \dots x_n)$, як множина функцій перетворення вхідних параметрів у вихідні

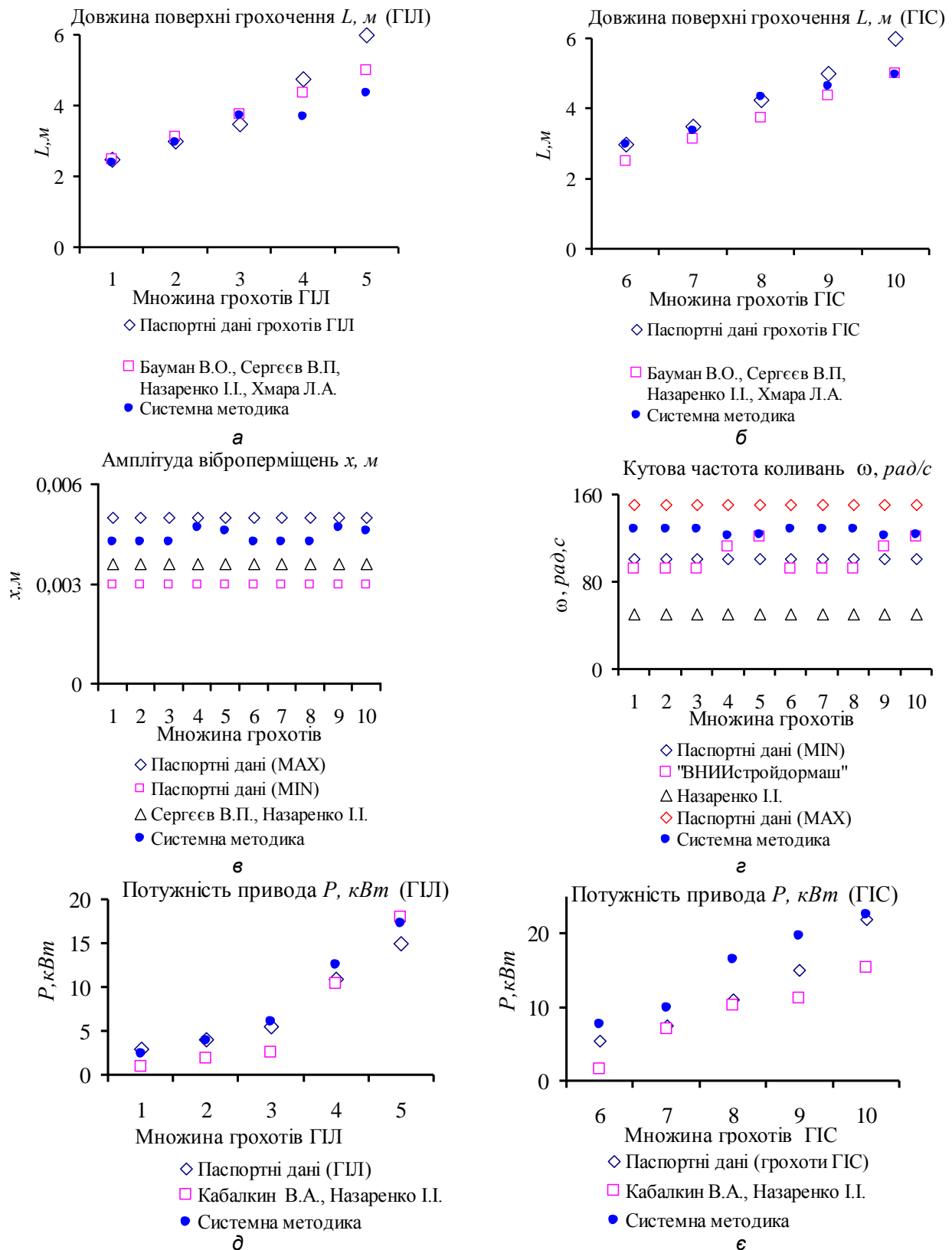

Рисунок 3. Результати розрахунку параметрів вібраційних грохотів за системною методикою, існуючими методиками та їх порівнянні з паспортними даними реальних моделей грохотів.

$$x_1 = pl_{ep}; x_2 = \sqrt{\frac{Q}{2,5qmk_1k_2k_3k_{BT}}}; x_3 = 2,5B; x_4 = \frac{s^2l \cos \alpha}{\psi}; x_5 = \frac{s\sqrt{l \cos \alpha}}{x};$$

$$x_6 = 70 \cdot \lambda \cdot BLn\omega^2; x_7 = (1,98BLh\gamma) \left(\frac{\omega}{4} \right)^2; x_8 = \frac{F\omega}{u\eta} \left(x + \mu \left(\frac{d_y}{2} \right) \right).$$

Формується вектор вихідних параметрів $Y = Y(y_1, y_2, y_3, y_4)$, де $y_1 = (l, B, L)$;
 $y_2 = (x, \omega)$; $y_3 = (F, c)$; $y_4 = (P_p)$.

Цільова функція для параметричної оптимізації:

$$F(U) = \Delta Y = k_1 k_2 P_n - P_p = k_1 k_2 P_n - \left(\frac{70\lambda Qn\psi^2}{qm k_1 k_1 k_{el} su\eta \sqrt{pl_{zp} \cos \alpha}} \times \left(\frac{s^2 l \cos \alpha}{\psi} + \frac{\mu d_y}{2} \right) \right) \rightarrow \min$$

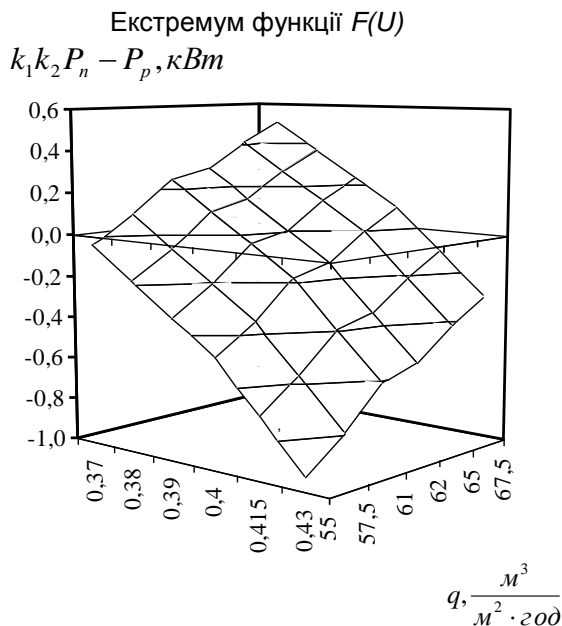

Рисунок 4. Екстремум цільової функції при параметричній оптимізації вібраційного грохота.

В цій функції два керованих параметри $q = (12...82) m^3 / m^2 \cdot 20d$ і $\lambda = (0,4...0,6)$ найбільш суттєво впливають на загальну точність методики розрахунку. Змінюючи ці параметри визначаємо значення, за умови забезпечення екстремуму цільової функції. Результати параметричної оптимізації представлені на рис. 4.

З побудованих графіків (рис. 3) видно, що результати розрахунку параметрів вібраційних грохотів отримані за системною методикою є точнішими і максимально наближені до значень паспортних даних. Результати розрахунку раціонального режиму роботи (рис. 3 в, з) та потужності приводу (рис. 3 д, е) підтверджують спроможність нової методики охопити множину типорозмірів вібраційних грохотів. В порівнянні з існуючими методиками відносна похибка розрахунку в абсолютному значенні не перевищує 15%, що є прийнятним результатом для інженерних розрахунків.

Література

1. Резников Б.А. Системный анализ и методы системотехники: Учеб. пособие/ Резников Б.А. – М.: Мин. обороны, 1990 – 519 с.
2. Моисеев Н.Н. Математические задачи системного анализа./ Моисеев Н.Н. – М.: Наука, 1972. – 487 с.
3. Крон Г. Исследование сложных систем по частям: Диакоптика. / Крон Г. – М.: Наука, 1981. – 544 с.
4. Мороз А.И. Курс теории систем./ Мороз А.И. – М.: Высш. шк., 1987. – 304с
5. Хорафос Д.Н. Системы и моделирование. Монография/ Перевод с англ. под ред. Коваленко И.Н. – М.: Мир, 1967. - 416 с.
6. Бауман В.А. Механическое оборудование предприятий строительных материалов изделий и конструкций. /В.А. Бауман, Б.В. Клушанцев, В.Д. Мартынов.– 2-е изд., перераб. –М., «Машиностроение», –1981.– 324с., ил
7. Сергеев В.П. Строительные машины и оборудование: Учеб. для вузов / Сергеев В.П.– М.: Высш. шк., 1987. – 376 с.: ил.
8. Назаренко І.І. Машины для виробництва будівельних матеріалів / Назаренко І.І.– Підручник. – К.: КНУБА, – 1999.-488с.
9. Сівко В.Й. Механічне устаткування підприємств будівельних виробів: Підручник./ Сівко В.Й. –К.: ІСДО,1994.- 359 с.
10. Хмара Л.А., О.С. Шипілов, О.Г. Онищенко. Дробильно-сортировочные заводы и оборудование. Методическое пособие.– Днепропетровск – Полтава: Изд-во ПолтНТУ, 2008г. – 209с.